

Τ' ΑΜΑΡΤΩΛΑ

Τὰ τρία πεζὰ τραγούδια τοῦ κ. Μιχ. Ροδά, πού στέλνω σήμερα στοῦ «Νουμά», εἶναι ἀπό μιὰ σειρά μέ τὸ γενικό τίτλο «Ἀμαρτωλά» πού εἶχα τὴν εὐτυχία νὰ τὰ διαβάσω σὲ χειρόγραφο ἐδῶ, στὴ Σμύρνη. Δὲν τὰ διάλεξα. Τὰ πῆρα στὴν τύχη μέσ ἀπὸ τὸ πλούσιο ἀνθοκίτη πού λέγεται Πάθος, Ὑγεία, ἡδονοστόλαχτη Ἀγάπη, καὶ τὰ προσφέρνω στὴ δημοσιότητα, μέ τὴν πεποίθησι πὼς δίνω κατὰ ἀπὸ τὴ λαγυμένη Ἀνατολή, — τὸ πιὸ ἐκφραστικὸ μεθῆσι τῆς, γοιζιμένο ἀπὸ τεχνίτη, καὶ ζαίρει νὰ βλέπει καὶ νὰ περιγράφει τραγουδιστὶ ἢ τι αἰσθάνεται.

Γιατὶ τ' «Ἀμαρτωλά», πού εἶναι Πάθος καὶ μόνο Ἐρωτας καὶ Ζωή, ὅσο κι ἂν προσπαθοῦνε νὰ κρυφτοῦνε κατὸ ἀπὸ μιὰ φιλοσοφία καὶ σαρκασμό γιὰ τὰνθρώπινα, μαρτυροῦνε, ἀθελά τους, πὼς κάποιο εὐλογημένον χέρι συντάραξε τὴ Λύρα τοῦ Ποιητῆ μας, γιὰ νὰ πάλλουνται τόσο ἀπὸ εὐλιχρίνεια καὶ ζωή. Καὶ ἂν τὰ στόλιζε μιὰ κάποια μεγαλύτερη προσοχή στὴν ἔκφραση, μιὰ πλαστικότητα πού φαίνεται νὰ τοὺς λείπει, θὰ ἔλεγε καὶ πεποίθησι πὼς εἶναι ἄξιζα νὰ σταθοῦνε κοντὰ στὰ λίγα ξωτικά λουλουδιόματα πού ἀπὸ καιρὸ τώρα υποσκοβοῦντε σὲ τόπους περσύτερο ζωντανούς ἀπ' τὸ στενό, ρομαντικὸ κάποτε, περιβάλλον μας.

Σμύρνη, 12. V. 921.

ΡΑΝΟΣ Α. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΥΠΗ

Νά τη, στημένη σταθερά, ἀλύγιστα, στερεά, σὲ γλαυόχορμον ἀγαλμα. Δὲν εἶναι οὔτε ἀπὸ χαλκὸ, οὔτε ἀπὸ πηλὸ, οὔτε ἀπὸ μάρμαρο. Ἡ γὰρ, τὸ μῖσος καὶ ἡ ἀπάτη τὸ ἔχουνε δημιουργημένο. Κάθε αἰγὴ καὶ κάθε ἔσπερινὸ θυμιατίζεται μέ τοὺς ἀναστεναγμούς, ὅπου τὸ μικρὸ ἐκκλησιδῶν τοῦ ἀπομακρου γιζλοῦ ἀπὸ τοὺς ναυαγούς καὶ τοὺς θαλασσοδαρμένους.

Οἱ ἄνθρωποι τὸ κοιτάζουνε μὲ φρίκη, μὰ ἐγὼ τὸ ἀγκαλιάζω στοργικά, γιατί εἶναι δημιούργημα τῶν πόθων καὶ τῶν θλίψεων.

Λύπη, σὲ προσκυνῶ, γιατί σ' ἀγάπησα. Τὸ γλαυὸ σου χρώμα εἶναι γιὰ μένα φῶς λευκὸ, εἶναι κοουστάλινος καθοφέτης πού βλέπω τὴ χιλιόχρησ καὶ χιλιόπικρη ζωὴ μου. Δίκαια σὲ ἀποφεύγουν, μὰ κι ἐγὼ δίκαια σὲ τραγουδῶ. Αἰτή μου ἡ λύπη δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο παρὰ τὸ λευκὸ κορμί σου. Ἐσὺ τὸ ἔαίσεις πόσε φορὲς μέ τὸ διψασμένο πόθο μου ἀνοιξά ἕνα ἕνα τοὺς πόρους τοῦ κορμιοῦ σου καὶ τοὺς ἐδύλαξα σὺν πεινασμένο κ' εὐχόστο ἀγῶνι. Ἐσὺ τὸ ἔαίσεις πὼς στάθηκα ἐναντία σὸ χλευσμῷ καὶ στὴν κατηγόρια, πῆρα τὴν ἀισχυρὴ ποσοφία σου καὶ τὴν ἀνέμισα ἔξοφτιστικά πάνω ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν μικρῶν καὶ τῶν γιγάντων.

Στὸ ἀνθρώπινο εὐγενικὸ πάθος, πού ἔχει τὴν ἀμαστωλὴ θυσία, δὲν ὑπάρχουν σταθμοὶ καὶ περιορισμοί, παρὰ μονάχα γιὰ τοὺς μικροὺς καὶ ταπεινοὺς. Μὴ ζητᾶτε λογικὴ σὺν ὀργασμῷ καὶ σὲς τρικυμίες τοῦ ἡφαίστειου. Θάνατίζουν τὰ βουνὰ καὶ θὰ ἔχουνε ἡ λάβα. Μὴ θέλετε νὰ συγκρατήσετε τὸν ὀργασμὸ τῆς

γῆς, γιὰ ὅ,τι ἄγριο, ὅ,τι καλὸ καὶ χρήσιμο θὰ θυγά. Ἀφήστε τὸ πούλι νὰ ταξιδεύει λεύτερα σ' ὅποιον ὀρίζοντα τὸ φέρει ἡ ὁρμή του.

Κι αὐτὸ τὸ ἀγαλμα δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο, παρὰ ἡ φλόγινη ἔκρηξη ἑνὸς ἡφαίστειου ψυχικοῦ. Καθένας ἔχει τὸ ἀγαλμα τῆς λύπης του, μὰ ἐγὼ μονάχα δὴν τὸ κρύβω καὶ δὲ φοβοῦμαι τὸν ἀνθρώπινο κατατρεγμὸ.

Γέννημα τῆς ψυχῆς, τοῦ νοῦ καὶ τῆς σάρκας, στηθηκε ἀλύγιστα, στερεά, ἐπιβλητικὰ. Καὶ γιὰ βάθος τοῦ θαλά τῇ σκέψῃ, σιδερένια πινὰ πού θὰ φοτίζει αἰώνια, καὶ γιὰ στεφάνω σὸ ἀκίνητο καὶ φοιχτὸ νεφελὶ τῆς. ἔθεσα τὴ θυσία τῆς νεανικῆς ζωῆς μου.

Ὡ, Λύπη καὶ Ἰδέα, θὰ σ' ἀγαπῶ γιατί εἶσαι ἡ ζωὴ ἀπ' τὴ ζωὴ μου δημιουργημένη. . . .

ΤΟ ΜΑΤΙ ΤΟΥ ΧΑΡΟΥ

Ἐκεῖνο τὸ μάτι τοῦ Χάρου, τὸ μάτι πού τὸ διπλο-φιλοῦσα διψασμένα, τὸ μάτι πού ζητοῦσα νὰ τὸ τιφλώσω μέ τὰ πικραμένα χεῖλια μου, ὦ, ἐκεῖνο τὸ ἀπαίσιο μάτι, τὸ δολερό, τὸ ὄρατο, τὸ κολασμένο, τὸ παρθενικό, ἐκεῖνο ἔπεσε πάνω μου σὺν κερυνός χιτὲς τὸ βράδι καὶ μ' ἔκανε νάγρυνήσω. Ὅ,τι φιλοῦσα κι ὅ,τι τραγουδοῦσα, γέννησε χάρος καὶ τύραννός μου. Ἡ νύχτα εἶναι ἀτέλειωτη, γιατί ἀτέλειωτο εἶναι τὸ μῖσος κι ἀτέλειωτη ἡ ἀγάπη μου γιὰ σένε.

Ἀγωνιῶ νὰ τὸ ἀντικρύσω, ὅπως τὸν ἥλιο τὴ χειρὶ νοσηράκη αἰγῇ. Καὶ μέσα σὸ σκοτάδι, σὲς ὥρες τῆς φοιχτῆς ἀγωνίας, μέ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου τὸ βλέπω πάντα ὄρατο καὶ πάντα φοιχτὸ. Γιατὶ ἀγαπημένη, μέ λύπησες; Γιατὶ μέσα σὸν ἥλιο τῶν ματιῶν σου, μέσα στὴ θεία παρθενικότητά τους, γιατί μέσα σ' αὐτὰ τ' αἰγινὰ ἀστεῖα δείχνεις ἕνα μέρος ἀπὸ τὴν Κόλπη; Σκέπασέ το αὐτὸ τοῦ Χάρου τὸ κατὰ μέ τὰ ὀλόξανθα καλλία σου, τυφλώσου καὶ γίνε καὶ σὲ Οἰδίποδα, νὰ λιγαστέψει ὁ κίντυνος κ' ἡ καταστροφὴ.

Ἔτσι τυφλωμένη, θύσῃ ἐνὸς καβαλλάρη τοῦ Ἐρωτα νὰ σὲ πάρω ἀπάνω στὰ καπούλια τοῦ ἀφορισμένου ἄλλοι, καὶ θὰ φύγοις μαζί, καὶ θὰ πᾶμε ἐκεῖ σὲς ἀστροπλῆς καὶ θεομὲς γῶες. Ποῦπε νὰ μὴ βλέπεις καὶ μονίαν νύχτας. Θὰ τοῦ διανοῦσαι πάντα ὅ,τι σὲ νοπεῖ καὶ σ' ἐρεθίζει. Θὰ γλώσω τὸ κορμί σου μὲ γλώσσα διψασμένη. Τίποτα δὲ θὰ σοῦ στεροῦσῃ, καὶ μονίαν τὸ μάτι τοῦ γάρου θὰ πάω νὰ τὸ κλείσω μέσα σ' ἕνα βάθος κοουστάλινο. Θὰ τὸ ἐκθέσω δίπλα σὲς πόδες τῶν νεκοταπεινῶν μέ τὴν πεποίθησι πὼς θὰ βοεθεῖ ἀγοραστῆς του καὶ θὰ τὸ πάρε γιὰ νὰ τὸ τοποθετήσῃ πάνω ἀπὸ τὸ μῆμα πολυανατιμένης του ψυχῆς. Ἐγὼ τόσο φῶς, ἔχει τόσο λάμψη, ἔχει τόσο ἐνεργητικὴ δύναμη, ὥστε μπορεῖ νὰ ζωντανέψῃ ἡ καὶ νὰ ποσυνδέσῃ τὰ λυωτά κορμιά.

Πίστεψέ με. Μ' αὐτὸ τὸ μάτι τοῦ Χάρου δὲ θὰ υποδέσῃς ποτὲ νάθρεῖς ἡσυχία. Θὰ σὲ καταδιώκουν οἱ τυροαντισμένοι, θὰ σὲ καταριοῦνται στεφανοιμένες γυναῖκες, θὰ ξενυχτοῦν ἀπάνω σὲς γούδες τῶν ματιῶν σου ἐκεῖνοι πού σ' ἀγαποῦν. Αὐτὸ ἀπέραντα κινητὸ νεκοσταρεῖα εἶναι τὰ ὀλόφωτα μάτια σου, μὰ εἶναι καὶ Παράδεισοι. Εἰκονίτσα, Μαντόνα τοῦ παλαιοῦ καιροῦ, τρυφερὴ κι ὁμως χειροδύναμη, μέ τὴν ψυχὴ κοροῦλας

τοῦ βουνοῦ καὶ τὴν κυριὰ μῆς ἀφρισμένης πόρνης, ἔλα νὰ πᾶμε σὲ χώρες μακρινές, θεριμές, γιατί ἐδῶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀσυγκίνητοι καὶ ταπεινοί, δὲ νιώθουν πόση ἀξία ἔχει ἓνα φίλὸ στὸ δρόμο, ἓνα ἀγκάλιασμα μπροστὰ στὸ πλῆθος, ἓνα δάκρυο ἀπάνω στὸ κορμί σου. Δὲ νιώθουν ἀκόμα οὔτε τὴν ἐρεθιστικὴ σου ἁμαρτία, οὔτε τὴ θλίψη καὶ τὴ νοσταλγία σου γιὰ τὰ παλαιοσέλιχα.

Κ' ἐπιτέλους, στὸ μῦθι τοῦ Χάρου, μονάχα ἐγὼ μπορῶ νὰ νθέξω. Σπαθισμοὶ καὶ χειραῖνοί του θὰ μ' ἐβρουν γενναῖο καὶ ἀπορρατισμένο γιὰ μιὰ αἰώνια σελαντριά....

ΤΟ ΠΑΘΟΣ ΜΟΥ

Ἀγχιμμένη μου φίλε μὲ τὰ μαῦρα φορέματα καὶ τὸ γλοιο πρόσωπο. Μοῦ μ' ἔλθεις πολὺ γιὰ τὴν ἡθικὴ καὶ τὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ. Σὲ βεβαιώνω πὼς γιὰ τὴν ἡθικὴ σου δὲν ἔχω προκατάληψη οὔτε μίσος. Τὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ δὲν τὸν ξαίρω. Μὰ ἂν εἴναι κείνος πού συγχὰ κἀνὼ τὰ τρικυμωμένα μου ταξίδια καὶ συχνὰ τὸν τίλεγορῶ «καλὸ σὺν ἡ καὶ ἀγαπῇ». τότε λίσσεψέ με πὼς δὲν παραστρατῶ ὅπως ἐσὺ μοῦ λὲς μὲ τόση ἐπιμονή.

Μαζαίρι δὲν ἔπιασα ποτὲ στὰ χέρια μου. Ἡ κλεψιά δὲ μοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ καὶ ἡ σκευαντία δὲ μοῦ κινεῖται τὴ γλώσσα. Μόνο τὸ πάθος μου εἶναι κεῖνο πού προκαλεῖ τὴν ἐξέγερσή σας. Μ' αὐτὸ ἀναιπνέω καὶ γλιτώνω τὴ ζωὴ μου. Σ' αὐτὸ παραχωρῶ, μὲ κάποια ἀναισθησία, εἶναι ἀλήθεια, τὸν φαῖτό μου, καὶ μένω ὡς οὐλοκλήρης ἀνέκτο στὸς ἀφροῦς τῆς ὁλοπικρῆς θάλασσάς μου.

Ἄν πάψει νὰ μὲ κυριεύει αὐτὸ τὸ ἡδονικὸ πάθος, δὲ σβήσω τὴν ἴδια στιγμὴ. Ὅλα τὰ κέρδη τῆς πολυμογθῆς ἡμέρας σ' αὐτὸ τὸ πάθος θυσιάζονται. Τότε ξεκουράζω τὸ νοῦ καὶ τὴν ψυχὴ μου. Τίς στιγμὲς πού τὸ πάθος θὰ πάψει νὰ μὲ κυριεύει δὲ θὰ εἶναι ἄνθρωπος.

Μπορεῖ ἐπὶ καλέ μου φίλε, νὰ βλέπεις τὸ Θεό. Μὰ ἐγὼ βλέπω τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ τοὺς διακρίνω ἀνάμεσα ἐκεῖ, πού ἡ ἁμαρτία δὲν ὑποκρίνεται καὶ δὲ φροεῖ μᾶστα.

Πήγαμε, καλέ μου φίλε, στὸν ἄιθονά σου. Σὲ περιμένοντε τὰ πλήθη. Ἡ νύχτ' ἀνέγει τόσος ὥρα καὶ τὸ πᾶν τοῦ παρὰ τοῦ ἑαυτοῦ εἶναι ἀλλοκόκκινο. Τὸ τορνεύεται φῶς σπορταῖα σὰν τὴν καρδιά, σὰν τὰ χεῖλη καὶ τὸ μελαγχρὸ κορμί της....

ΜΙΚ. Α. ΡΩΔΑΣ

ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑ

Ἔπεσ' ὁ ἥλιος φλογερὸς στῆς θόλασσας τὰ στήθη, ὅπου ἀφρισμένοι ἐτόραζαν καὶ ἀνέστητοι παλμοί, καὶ πάνω σπύγιοι ἀγκάλιασμα, τὴ θεία αὐτῆς στιγμὴ, ἀπ' τὰ καμμένα σπλάχνα του κόκκινη φλόγα ἐχύθη.

Κ' ἡ θάλασσα πού βόγγαε — Σειρήνα ἐρωτευμένη — καὶ στέναζε σὰ νᾶτανε γυναικα νευρική, μὲ μιὰ γαλήνη μονομιᾶς ξεπλώθη ἀγγελική, καὶ χλώμασε... καὶ φώναξε τὴ νύχτ'... εὐτυχισμένη.

Σμύρνη, Ὀκτώβριος 1918.

ΠΑΥΛΟΣ Γ. ΦΑΝΤΑΣ

Η ΑΠΑΓΓΕΛΙΑ

Ὁ ἐκδότης Σιδέρης ἔβγαλε σὲ διὰ τόμους ἓνα βιβλίο μὲ τὸν τίτλο «Ἑλληνικά ποιήματα κατὰ ἄλληλα γι' ἀπαγγελίαν». Τὸ βιβλίο τὸ σύνθεσε ἡ καθηγήτρια τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁδείου καὶ Θεώνη Δρακοπούλου (ἡ συνεργάτιστά μας Μυριτώτισσα) καὶ τὴν ἀξία του τὴ δείχνει ὁ ἀκόλουθος πρόλογος τοῦ Κωστή Παλαμά :

Ἡ κυρία Θεώνη Δρακοπούλου μᾶς προσφέρει ταχτοποιημένα σὲ τόμο ποιήματα νεοελληνικά κατὰ ἄλληλα, καθὼς τὰ θέλει, γιὰ τὴν ἀπαγγελίαν. Ἀπὸ τὸ δημοτικὸ τραγοῦδι ἀρχίζουν τὰ ποιήματα αὐτά, περνοῦν ἀπὸ τὰ διάφορα χρονικά καὶ τοπικά σημεῖα πού σημαδεύουν τὴν κίνησιν καὶ τὸ ξετύλιμα τῆς νεοελληνικῆς ποιητικῆς φιλολογίας, τῆς πάντα βασισμένης ἐπάνω στὴ γλώσσα τοῦ δημοτικοῦ τραγοῦδιου, τὴν ἀναγνωρισμένην πᾶς ὡς τὸ μόνο δυνατό θεμέλιο γιὰ νὰ ὑψωθῇ ἐπάνω του, ἀψηφώντας τὸν καιρὸ, στέρεο οἰκοδόμημα ποιητικῆς τέχνης· τὰ ποιήματα αὐτά ξεκινώντας ἀπὸ Σολομὸν καὶ Κάλβο καὶ ἀνάμεικτα ἀπὸ τίς φωνές Ἰονίων καὶ Ἑπειρωτῶν καὶ Βυζαντινῶν καὶ Ἀθηναίων ποιητῶν, σταματοῦνε στὸ τραγοῦδι τὸ σημερινόν. Στὸν τόμο τοῦτο ἀνθολογοῦνται καὶ στίχοι ποιητῶν ἀπὸ τοὺς πρὶν νέους· καὶ θέβια δὲν εἶναι αὐτοὶ μόνοι ἀπὸ τοὺς νεώτερους πού θὰ μπορούσαν ἐδῶ νὰ βροῦν εὐλογα θέση ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους. Ὅμως ὁ τόμος δὲ μπορούσε νὰ τραβήξῃ ἐπ' ἀπειρον, ἦταν ἀνάγκη νὰ κορατηθῇ σὲ ὠρισμένα σύνορα, μὲ τὴν προσδοκία καὶ δευτέρου καθὼς λογαριάζεται ἀπὸ τὴν ἐκδότριά του, ὅτι μὲν γιὰ νὰ περιλάβῃ συμπληρωματικά καὶ ἄλλα ποιητῶν ἔργα, καὶ παλαιότερων, ὑποδέτω, καὶ ἀπὸ τοὺς νέους ποιητῆς τῆς τελευταίας ὥρας, τοὺς ἀνγκαστικά ἐδῶ παρατημένους ἀπέξω.

Ὁ τόμος αὐτὸς βγαλμένος ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία, πού καὶ αὐτὴ τὴ γέννησιν ἡ ἀνάγκη, νὰ δοθῇ παραδειγματικὰ κάποια ὁργάνωση στὸ μᾶθημα τῆς ἀπαγγελίας πού τὸ διδάσκει στὸ Ἑλληνικὸν Ὁδεῖο ἡ κυρία Θεώνη Δρακοπούλου, ἐκπληρώνει, μοῦ φαίνεται, διπλὸ σκοπὸ· πῶς μᾶς δίνει μιὰν ἀνθολογίαν νεοελληνικῶν ποιημάτων ἀπὸ τὰ ἐκλεχτότερα ὕστερα (καὶ αὐτὸ τὸ ὕστερον ὅμως εἶναι ὁ κύριος ὁ καθ᾽ ἑαυτὸν σκοπὸς τοῦ) μᾶς δίνει δείγματα στίχων ὅχι γιὰ γνώρισμα ἁπλῶς μὲ τὸ διάβασμα, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἀπαγγελίαν· τὸ πρῶτον διαφέρει πολὺ. Μποροῦμε νὰ εἰποῦμε πὼς τὸ ποίημα τότε μόνο καλογνωρίζεται, ὅταν ἀπαγγέλλεται.

Καλὸ ποίημα δὲν ἀντέχει στὴν ἀπαγγελίαν· βρονοφροεῖ μ' αὐτὴν ἡ ἀσχημία του. Καλὸ ποίημα δὲ δέχεται ἀκέρεια τοῦ τῆ χάρις παρὰ ὅταν ἀπαγγέλλεται· δηλονότι διαβάσεται μεγαλόφωνα μὲ τὸν τόνο πού τοῦ ταιριάζει, μὲ τὸ μέτρο τῆς τέχνης τῆς ἀπαγγελτικῆς· καὶ ἀκόμα καλὸ ποίημα γιὰ νὰ τὸ ἀσχημίσῃς καὶ γιὰ νὰ τὸ ψευτίσῃς εὐκολο εἶναι φταίνει νὰ τὸ κακοδιαβάσῃς. Φανταστῆτε πᾶς τί καλὸ γίνεται στὴν ποιήσῃ μας, πού κατὰ γενικώτατο κανόνα, καὶ αὐτοὶ ἀκόμα πού τὴν προσέχουν καὶ ἐκείνοι πού τὴν ἀγαποῦνε, μήτε ξέρουν νὰ διαβάσῃ ποιήματα, μήτε πού ὑποψιάζονται τὰ θαυμάσια χτυπήματα πού καταφέρνουνται στὸ στίχο, καθε φράσιν πού τὸν ἀκούει νὰ διαβάσεται ὅπως ὅπως. Καὶ πολὺ σωστὰ παρατηρεῖ ὁ χρονολόγος (1). «Οἱ

(1) «Βαλκανικὸς Ταχυδρόμος» 28 Μαρτίου 1919.